

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

ذینفعان تجاری تاسیس اتحادیه اقتصادی اوراسیا

اتحادیه اقتصادی اوراسیا (EAEU) از سال ۲۰۱۴ و طی توافقی میان کشورهای بلاروس، قزاقستان، روسیه، ارمنستان و قرقیزستان تاسیس شده است. مطابق پیمان این اتحادیه، تعرفه گمرکی در تجارت کالایی بین اعضای آن صفر است. مطابق آمار مرکز تجارت بین‌المللی از تجارت کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا، در مجموع، صادرات تمامی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال ۲۰۱۸ نسبت به سال ۲۰۱۵ به کشورهای عضو افزایش یافته و به نظر می‌رسد کشور ارمنستان بیشترین منفعت را از پیوستن به اتحادیه اقتصادی اوراسیا کسب کرده است. صادرات کالایی ارمنستان طی مدت مذکور به کشورهای عضو اتحادیه بیش از ۳ برابر شده که بیش از هر چیز به دلیل رشد قابل توجه صادرات ارمنستان به کشور روسیه بوده است. گزارش حاضر به بررسی تجارت کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ابتدای تشکیل آن در سال ۲۰۱۵ و مقایسه آن با تجارت سال ۲۰۱۸ پرداخته است.

تهیه‌کننده: طاهره کریمی دستاویی

مهرماه ۱۳۹۸

مقدمه

اتحادیه اقتصادی اوراسیا (EAEU) یک سازمان بین‌المللی برای ادغام اقتصادی منطقه‌ای است که دارای شخصیت حقوقی بین‌المللی بوده و بعد از انعقاد پیمان اتحادیه اقتصادی اوراسیا تأسیس شده است. EAEU سیاست‌های هماهنگ و واحدی را در بخش‌های تعیین شده توسط پیمان‌ها و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی در اتحادیه دنبال می‌کند. کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا کشورهایی از آسیای مرکزی و شمالی و اروپای شرقی هستند که شامل بلاروس، قزاقستان، روسیه، ارمنستان و قرقیزستان می‌شوند. تعرفه گمرکی در تجارت کالایی بین اعضای اتحادیه صفر است و اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تعرفه خارجی مشترکی برای کالاهایی که از خارج از اتحادیه وارد می‌شوند، اعمال می‌کنند. اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای ارتقاء رقابت و همکاری بین اقتصادها و بهبود توسعه پایدار به منظور بهبود سطح زندگی کشورهای عضو ایجاد شده است. پیمان بین کشورهای عضو این اتحادیه در سال ۲۰۱۴ به امضا رسید و در ابتدای سال ۲۰۱۵ لازم‌الاجرا شد.

گزارش حاضر، به بررسی تجارت کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ابتدای تشکیل آن در سال ۲۰۱۵ و مقایسه آن با تجارت سال ۲۰۱۸ پرداخته است.

نمایی از کشورهای اوراسیا در سال ۲۰۱۸

مطابق آخرین اطلاعات تجاری سال ۲۰۱۸، اتحادیه اقتصادی اوراسیا با مجموع بازار مصرف ۱۸۱ میلیون نفری و تولید ناخالص داخلی حدود ۱,۹ تریلیون دلاری، حدود ۵۴۸ میلیارد دلار به جهان صادرات داشته و ۳۱۸,۵ میلیارد دلار کالا نیز از جهان وارد کرده است. در میان کشورهای اتحادیه، فدراسیون روسیه بیشترین میزان جمعیت، تولید ناخالص داخلی و حجم تجارت با جهان را داشته است. بیشترین نرخ تورم متعلق به کشور قزاقستان با ۶ درصد و بیشترین نرخ بیکاری نیز متعلق به کشور ارمنستان با ۱۸,۱ درصد بوده است. کشور قرقیزستان با تورم ۱,۵ درصدی و تولید ناخالص داخلی ۸,۱ میلیارد دلاری، کمترین نرخ تورم و تولید ناخالص داخلی و کشور بلاروس با ۰,۸ درصد کمترین نرخ بیکاری را داشته‌اند. بر اساس آمارهای مرکز تجارت بین‌المللی، در سال ۲۰۱۸ حدود ۰,۳ درصد از واردات این کشورها از ایران بوده است.

در میان کشورهای عضو این اتحادیه، سهم ایران در تامین نیاز وارداتی کشور ارمنستان (حدود ۵,۶ درصد) بیش از سایر کشورها بوده و حدود ۴ درصد از صادرات کالایی این کشور نیز به ایران بوده است.

---

^۱Eurasian Economic Union

جدول ۱- تصویری از تولید و تجارت کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال ۲۰۱۸

نام کشور	جمعیت (میلیون نفر)	GDP (میلیارد دلار)	نرخ تورم (درصد)	نرخ بیکاری (درصد)	صادرات به جهان (میلیارد دلار)	واردات از جهان (میلیارد دلار)	صادرات به ایران (میلیون دلار)	واردات از ایران (میلیون دلار)	تراز تجاری با ایران (میلیون دلار)
روسیه	۱۴۴	۱۶۳۰.۷	۲.۹	۴.۸	۴۴۹.۳	۲۳۸.۲	۱۲۰۷.۸	۵۳۳.۱	۶۷۵
بلاروس	۹.۵	۵۹.۶	۴.۹	۰.۸	۳۳.۵	۳۸.۲	۳۲.۶	۱۲.۶	۲۰
قزاقستان	۱۸.۵	۱۷۰.۵	۶.۰	۵.۰	۶۱.۰	۳۲.۵	۴۲۶.۸	۸۹.۵	۳۳۷
ارمنستان	۳	۱۲.۴	۲.۵	۱۸.۱	۲.۴	۴.۸	۹۴.۲	۲۶۹.۳	-۱۷۵
قرقیزستان	۶.۴	۸.۱	۱.۵	۶.۸	۱.۷	۴.۸	۱۳.۹	۱۳.۷	۰.۲
جمع کل	۱۸۱.۳	۱۸۸۱.۳	-	-	۵۴۷.۸	۳۱۸.۵	۱۷۷۵.۳	۹۱۸.۲	۸۵۷

منبع داده‌ها: مرکز تجارت بین‌المللی ITC، صندوق بین‌المللی پول

مقایسه تجارت کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۸

مطابق آمار مرکز تجارت بین‌المللی، بررسی وضعیت تجارت کشورهای اوراسیا طی سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸ نشان می‌دهد در مجموع، تمامی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا طی سال‌های مذکور از پیوستن به اتحادیه منافی را به واسطه رشد صادرات به دیگر کشورهای عضو اتحادیه کسب کرده‌اند. کل ارزش تجارت فی‌مابین کشورهای عضو این اتحادیه در سال ۲۰۱۵ حدود ۴۲,۴ میلیارد دلار بوده که در سال ۲۰۱۸ با رشد ۳۶ درصدی به ۵۷,۸ میلیارد دلار رسیده است (جداول ۲ و ۳).

بر اساس این آمارها، به طور کلی به نظر می‌رسد کشور ارمنستان بیشترین منفعت را از پیوستن به اتحادیه اقتصادی اوراسیا داشته و صادرات کالایی آن طی مدت مذکور به کشورهای عضو اتحادیه بیش از ۳ برابر شده که بیش از هر چیز به دلیل رشد قابل توجه صادرات ارمنستان به کشور روسیه بوده است. رشد ارزش صادرات درون اتحادیه‌ای هر یک از کشورهای عضو در نمودار ۱ نشان داده شده است.

در سال ۲۰۱۸ نسبت به سال ۲۰۱۵، صادرات قزاقستان به ارمنستان با افزایش حدود ۱۱ برابری همراه بوده و به حدود ۵,۶ میلیون دلار رسیده است. ارزش صادرات ارمنستان و قرقیزستان به روسیه نیز به ترتیب بیش از ۳ برابر و ۲ برابر شده است. صادرات ارمنستان به قرقیزستان نیز با وجود آنکه کمترین رقم صادرات را در میان سایر کشورهای عضو به خود اختصاص داده، اما در سال ۲۰۱۸ نسبت به ۲۰۱۵، حدود ۲ برابر افزایش یافته است. صادرات قزاقستان به کشور قرقیزستان

معاونت بررسی های اقتصادی

در سال ۲۰۱۸ نسبت به ۲۰۱۵ با کاهش ۸ درصدی مواجه شده و کشور قرقیزستان نیز در سال ۲۰۱۸ کاهش ۰,۱ درصدی در صادرات خود به بلاروس داشته است. ارزش صادرات کشور روسیه به قرقیزستان نیز با ۱۱ رشد نسبت به سال ۲۰۱۵ کمترین میزان رشد صادرات را در میان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال ۲۰۱۸ را به خود اختصاص داده است.

در میان کشورهای عضو اتحادیه، به نظر می‌رسد کمترین منفعت را کشور قزاقستان کسب کرده؛ به طوری که ارزش صادرات کالایی آن به کشورهای عضو، طی سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸ تنها حدود ۱۶,۴ درصد افزایش یافته است (نمودار ۱).

نمودار ۱- نرخ رشد صادرات هر یک از کشورهای اوراسیا به سایر کشورهای عضو در سال ۲۰۱۸ نسبت به ۲۰۱۵- درصد

در فاصله سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸، حجم تجارت روسیه ۳۷ درصد، بلاروس ۴۵ درصد، قزاقستان ۲۰ درصد، ارمنستان ۱۰۱ درصد و قرقیزستان ۱۲,۶ درصد رشد کرده است.

در سال ۲۰۱۸، سهم روسیه از کل تجارت کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۴۸ درصد، بلاروس ۳۱ درصد، قزاقستان ۱۷ درصد، ارمنستان ۱,۷ درصد و قرقیزستان ۲,۲ درصد بوده است. طی سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸، سهم روسیه و بلاروس از تجارت کشورهای عضو این اتحادیه افزایش و سهم سایر کشورها کاهش یافته است.

معاونت بررسی های اقتصادی

جدول ۲- ارزش تجارت کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا با یکدیگر در سال ۲۰۱۵- میلیون دلار						
مجموع	قرقیزستان	ارمنستان	قزاقستان	بلاروس	روسیه	واردکننده / صادرکننده
۲۷,۱۰۸	۱,۲۸۱	۷۵۱	۱۰,۴۱۵	۱۴,۶۶۱	-	روسیه
۹,۷۳۶	۵۴	۳۱	۵۰۵	-	۹,۱۴۵	بلاروس
۵,۰۵۹	۵۹۸	۰.۵	-	۴۹	۴,۴۱۱	قزاقستان
۲۱۱	۰.۳	-	۴۶	۵۶	۲۰۱	ارمنستان
۳۲۳	-	۰,۱۳	۲۰۵	۸۸۳	۱۱۰	قرقیزستان
۴۲,۴۳۷	۱,۹۳۳	۷۸۲	۱۱,۱۳۰	۱۴,۷۲۵	۱۳,۸۶۷	مجموع

منبع داده‌ها: مرکز تجارت بین‌المللی ITC

جدول ۳- ارزش تجارت کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا با یکدیگر در سال ۲۰۱۸- میلیون دلار						
مجموع	قرقیزستان	ارمنستان	قزاقستان	بلاروس	روسیه	واردکننده / صادرکننده
۳۷,۴۸۱	۱,۴۱۷	۱,۲۹۹	۱۲,۶۵۸	۲۲,۱۰۷	-	روسیه
۱۳,۳۲۴	۷۵	۳۸	۶۸۷	-	۱۲,۵۲۴	بلاروس
۵,۸۸۷	۵۵۳	۵۶	-	۹۹	۵,۲۲۹	قزاقستان
۶۵۳	۰.۸	-	۸.۳	۱۰.۴	۶۳۳	ارمنستان
۴۹۵	-	۰,۲۲	۲۲۵	۸۸۱	۲۶۰	قرقیزستان
۵۷,۸۴۰	۲,۰۴۶	۱,۳۴۳	۱۳,۵۷۸	۲۲,۲۲۶	۱۸,۶۴۷	مجموع

منبع داده‌ها: مرکز تجارت بین‌المللی ITC